

Návrh způsobu ukončení systému důchodového spoření (tzv. II. penzijního pilíře)

Odborná komise pro důchodovou reformu, 31. 7. 2014

1. Důchodové spoření¹ upravuje zejména

- zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 397/2012 Sb., o pojistném na důchodové spoření, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (*podmínky výpočtu důchodu účastníků důchodového spoření*).

2. Rámcový harmonogram

Ukončení důchodového spoření bude realizováno tak, aby bylo minimalizováno jak riziko právních sporů, tak náklady a administrativní zátěž státní správy (orgány Finanční správy České republiky, orgány sociálního zabezpečení), penzijních společností a účastníků systému, a to **ve dvou časových variantách (viz příloha)**. Následuje varianta 2 s účinností změn od 1. 1. 2016 tak, jak to Odborné komisi pro důchodovou reformu ukládá její Mandát.

- Ukončení odvodu pojistného na důchodové spoření od ledna **2016**.
- Ukončení možnosti uzavření smlouvy o důchodovém spoření bude účinné vyhlášením zákona ve Sbírce zákonů, tj. stejně jako ukončení povinnosti penzijních společností uzavírat smlouvy o důchodovém spoření. Smlouvy o důchodovém spoření nebude možné zaregistrovat ode dne vyhlášení zákona ve Sbírce zákonů.
- Ukončení možnosti registrace smluv o pojištění důchodu v Centrálním registru smluv ke dni účinnosti zákona o zrušení důchodového spoření ve Sbírce zákonů.
- Do konce března 2016 písemné oznámení penzijní společnosti účastníkům důchodového spoření o zrušení důchodového fondu s výzvou, aby jí účastník důchodového spoření do konce září 2016 sdělil, zda si přeje
 - vyplacení všech jeho prostředků v hotovosti, nebo

¹ Účast na důchodovém spoření vzniká registrací první smlouvy o důchodovém spoření, uzavřenou mezi fyzickou osobou, která splňuje podmínky zákona o důchodovém spoření a penzijní společnosti, v Centrálním registru smluv. Pojistné na důchodové spoření je vybíráno v rámci ročního cyklu, tj. placení měsíčních záloh a podávání vyúčtování v případě zaměstnanců jejich zaměstnavatelem a podávání pojistného přiznání v případě osob samostatně výdělečně činných. U dobrovolných plátců důchodového pojištění je pak pojistné na důchodové spoření vybíráno orgány sociálního zabezpečení. Důchodový fond je souborem majetku, který náleží účastníkům důchodového spoření, a je obhospodařován penzijní společností. Podle § 99 zákona č. 426/2011 Sb., pokud do 24 měsíců ode dne udělení povolení k vytvoření důchodových fondů nedosáhl počet účastníků v těchto fondech 50 000, Česká národní banka *může* (nikoliv musí) penzijní společnost nařídít převod obhospodařování důchodových fondů na jinou penzijní společnost.

K 19. 6. 2014 bylo vydáno 83 370 souhlasných rozhodnutí o registraci smlouvy o důchodovém spoření, 83 355 smluv pak už nabylo právní moci. Podle údajů vedených v informačním systému doplňkového penzijního spoření, které vede odbor 36, ke dni 30. 3. 2014 je evidována aktivní smlouva ve III. pilíři k 67 563 položkám ve II. pilíři (z toho 64 295 položek s aktivním penzijním připojištěním a 3 268 položek s aktivním doplňkovým penzijním spořením). Porovnání nezahrnuje 753 účastníků důchodového spoření, kteří jsou v Centrálním registru smluv vedeni pod jiným identifikátorem. Podle dat GFŘ ke dni 2. 7. 2014 nabylo právní moci 83 361 rozhodnutí o registraci smlouvy o důchodovém spoření, z toho počet účastníků, kterým na jejich účty přicházejí platby pojistného, byl 63 697.

- převod všech jeho prostředků na jeho smlouvu ve III. pilíři.
- Zároveň informovat účastníka o možnosti doplatit si pojistné na důchodové pojištění, aby neměl za dobu důchodového spoření sníženou sazbu při výpočtu důchodu z I. důchodového pilíře.
- Ke dni 1. července 2016
 - zrušení důchodových fondů ze zákona,
 - zrušení povolení k provozování důchodového spoření,
 - zahájení likvidace důchodových fondů,
- Ke dni 31. prosince 2016 konečný termín pro vypořádání prostředků penzijní společností u účastníků, kteří ve stanovené lhůtě sdělili, jak hodlají naložit se svými prostředky.

Zrušení důchodového spoření si vyžádá náklady na straně Finanční správy a orgánů sociálního zabezpečení odhadované v řádu desítek mil. Kč.

Proces ukončování důchodového spoření a likvidace důchodových fondů bude realizován v úzké součinnosti s **Českou národní bankou**, která je dohledovým orgánem a uděluje i povolení pro vytvoření důchodových fondů a činnost penzijních společností, a s **Českou správou sociálního zabezpečení**, a pokud jde o otázky výběru pojistného a vypořádání ve spolupráci s Generálním finančním ředitelstvím.

3. Pojistné na důchodové spoření

Cílem popsaného řešení je vyjít ze stávajících principů zákona o pojistném na důchodové spoření a nevytvářet anomální systém pouze pro účely ukončení důchodového spoření, což by znamenalo zvýšení nákladů na straně správce pojistného (finanční správy) i samotných daňových subjektů.

A. Poplatník, za kterého pojistné neodvádí plátce pojistného (zejm. OSVČ)

i. Stanovení pojistného

- poplatník podá poslední pojistné přiznání za pojistné období 2015 k 1. dubnu 2016, popř. k 1. červenci 2016, pokud mu pojistné přiznání zpracovává daňový poradce,
- správce pojistného stanoví pojistné na základě podaného pojistného přiznání,
- poplatník bude mít povinnost, resp. možnost, podat dodatečné pojistné přiznání (jak za pojistné období 2015, ale i 2014 a předcházející) do uplynutí lhůty pro stanovení pojistného, která bude zkrácena do 31. prosince 2016 (a to i za předcházející pojistná období),
- pouze ve zkrácené lhůtě pro stanovení pojistného může také správce pojistného pojistné doměřit (za rok 2015 i předcházející).

ii. Placení pojistného

- poplatník je povinen uhradit pojistné do 1. dubna 2016, popř. do 1. července 2016, pokud mu pojistné přiznání zpracovává daňový poradce,
- dlužné pojistné (za pojistné období roku 2015 i předcházející) bude správce pojistného vymáhat do lhůty pro placení pojistného, která bude zkrácena do 31. prosince 2016,
- dlužné příslušenství pojistného bude správce pojistného vymáhat i nadále, a to až do uplynutí standardní lhůty pro placení pojistného (nedojde k jejímu krácení),

B. Poplatník, za kterého odvádí pojistné plátce pojistného (typicky zaměstnanec)

i. Stanovení pojistného

- plátce pojistného podá do 20. ledna 2016 hlášení za prosinec 2015 a v té samé lhůtě uhradí zálohu na pojistné, záloha bude vyměřena ze zákona (samovyměřena),
- plátce pojistného může podat následné hlášení do lhůty pro podání vyúčtování, na základě podaného následného hlášení bude záloha doměřena ze zákona (samodoměřena),
- plátce pojistného podá poslední vyúčtování pojistného k 1. dubnu 2016,
- správce pojistného stanoví pojistné na základě podaného vyúčtování,
- plátce pojistného podá, resp. může podat, dodatečné vyúčtování (jak za pojistné období 2015, ale i 2014 a předcházející) do uplynutí lhůty pro stanovení pojistného, která bude zkrácena do 31. prosince 2016 (a to i za předcházející pojistná období),
- ve zkrácené lhůtě pro stanovení pojistného může správce pojistného pojistné doměřit (jak za rok 2015 tak předcházející).

ii. Placení pojistného

- plátce pojistného je povinen uhradit (případně vzniklé) pojistné do 1. dubna 2016,
- dlužné pojistné (za pojistné období roku 2015 i předcházející) bude správce pojistného vymáhat do lhůty pro placení pojistného, která bude zkrácena do 31. prosince 2016,
- dlužné příslušenství bude správce pojistného vymáhat i nadále do uplynutí standardní lhůty pro placení pojistného (nedojde k jejímu krácení),

C. Penzijní společnosti a správce pojistného

- penzijní společnost v průběhu roku 2016 vyzve účastníka (poplatníka) k vypořádání prostředků; pokud poplatník nebude ve stanovené lhůtě na výzvu reagovat, převede penzijní společnost tyto prostředky nejdříve v den po ukončení vypořádání prostředků na určený svodný účet správce pojistného. O tom bude účastník ve výzvě poučen. Rovněž bude poučen o možnosti žádat finanční úřad o vrácení svých prostředků (viz vratitelný přeplatek níže).
- spolu s převodem prostředků penzijní společnosti poskytnou určenému správci pojistného identifikační údaje účastníků (včetně jejich poslední známé adresy) a informaci, jaká částka připadá na kterého poplatníka,
- určený svodný správce pojistného rozdělí obdržené prostředky podle informace na prostředky jednotlivých poplatníků a zašle je na příslušné finanční úřady, kde budou vedeny na osobních daňových účtech (ODÚ) poplatníků (na stávajících ODÚ nebo na nově vytvořených pro účely pojistného),
- prostředky se budou chovat jako standardní přeplatek na ODÚ (§ 154 a § 155 daňového řádu):
 - mohou být použity na případné nedoplatky na jiných daních,
 - mohou být vratitelným přeplatkem, o jehož výplatu může poplatník požádat finanční úřad (nepožádá-li poplatník o vrácení vratitelného přeplatku do 6 let, stane se částka příjmem státního rozpočtu, viz § 155 odst. 7 daňového řádu).

4. Proces rušení důchodových fondů

Zrušení povolení penzijní společnosti k provozování důchodového spoření a zrušení důchodových fondů umožní zahájit jejich likvidaci postupem, který stanoví zákon.

Dostatečně dlouhá lhůta stanovená penzijní společnosti pro povinné písemné obeznámení účastníků o zrušení důchodového spoření, o zrušení důchodových fondů (včetně okamžiku zrušení), které bude obsahovat výzvu penzijní společnosti, aby jí sdělili, jak hodlají se svými prostředky naložit, předpokládáme, že zajistí jak hladký průběh rušení důchodových fondů, tak vypořádání práv účastníků.

Účastník bude mít povinnost sdělit penzijní společnosti

- číslo účtu, na který by měly být vyplaceny jeho prostředky, nebo
- identifikátory své smlouvy ve III. pilíři včetně čísla příslušného účtu penzijní společnosti, popř.
- adresu pro zaslání poštovní poukázky, pokud účastník bankovní účet nemá, popř. pokud nemá sjednanou smlouvu ve III. pilíři.

Dostatečně dlouhá lhůta stanovená penzijní společnosti pro vypořádání prostředků účastníků (6 měsíců od zrušení důchodových fondů, tj. do konce roku 2016) umožní minimalizovat počet případů, kdy penzijní společnosti budou na počátku následujícího roku převádět prostředky účastníků, kteří včas nereagovali, na zřízený svodný účet určeného správce pojistného a následně na osobní daňový účet účastníka (poplatníka).

5. Způsob vypořádání prostředků účastníků

Důchodový fond je souborem majetku, který náleží účastníkům důchodového spoření. Prostředky účastníka jsou tak jeho vlastnictvím. Účastník důchodového spoření bude mít na výběr mezi vyplacením všech jeho prostředků v hotovosti a převodem všech jeho prostředků na jeho smlouvu ve III. pilíři (i u jiné penzijní společnosti, včetně smluv o penzijním připojištění).

Systém důchodového spoření a produkty III. penzijního pilíře jsou samostatné systémy, a tudíž se jedná o odlišné smluvní vztahy i způsob placení na ně. Nelze tak slučovat tyto pilíře, ale lze umožnit převod prostředků z II. do III. pilíře. **Při vypořádání prostředků účastníka použije penzijní společnost zafixovanou hodnotu důchodové jednotky.**

Existuje riziko, že penzijní společnosti budou pravděpodobně vyžadovat kompenzace nákladů vynaložených na zavedení systému důchodového spoření i na ukončení tohoto systému (prozatímní odhad představuje až několik stovek milionů korun).

6. Úprava nároků v I. pilíři (důchodovém pojištění) v návaznosti na rušení důchodového spoření

Stávající úprava nároků pro výpočet důchodu z důchodového pojištění po dobu účasti na důchodovém spoření, resp. do data stanoveného zákonem pro ukončení placení pojistného na důchodové spoření, by se neměnila. Pokud si účastník bude chtít zachovat procentní výměru státního důchodu, jako by účastníkem II. pilíře nebyl, musel by individuálně doplatit část, o kterou měl po dobu účasti na důchodovém spoření nižší pojistné na důchodové pojištění. Účastník se dobrovolně rozhodne, zda si doplatí prostředky do I. pilíře, to znamená, zda za dobu účasti na důchodovém spoření bude výše jeho procentní výměry důchodu 1,2 %

nebo 1,5 % výpočtového základu měsíčně za každý rok doby pojištění. K tomu může využít např. prostředky důchodového spoření, které mu budou vyplaceny penzijní společností.

Zaměstnanec vrátí 60 % pojistného zaplaceného zaměstnavatelem na důchodové spoření. Jestliže zaměstnavatel odvedl pojistné ve správné výši, bude 60 % odvedeného pojistného na důchodové spoření odpovídat 3 % vyměřovacího základu zaměstnance. V případě, že zaměstnavatel dluží Finanční správě pojistné, nelze na zaměstnanci požadovat, aby toto pojistné za zaměstnavatele uhradil. Zaměstnancům, kteří nejsou účastníky důchodového spoření, se také započte jako doba důchodového pojištění i doba, za kterou zaměstnavatel nezaplatil pojistné na důchodové pojištění v plné výši. Proto ani pojistné, které dluží zaměstnanec Finanční správě, nemusí doplácet, aby se mu hodnotila doba účasti na důchodové spoření jako doba, v níž nebyl účastníkem důchodového spoření.

U OSVČ nestačí doplatit pojistné na důchodové pojištění jen ve výši 60 % z odvedeného pojistného, OSVČ musí zaplatit i dlužné pojistné. OSVČ, která dluží pojistné, se nezapočte tato doba, na rozdíl od zaměstnanců, jako doba důchodového pojištění. OSVČ a osoba dobrovolně důchodově pojištěná si budou muset doplatit 3 % z vyměřovacího základu, protože odpovídají osobně za správnost platby.

Vrácení prostředků účastníkem bude realizováno buď prostřednictvím Finanční správy, nebo orgánů sociálního zabezpečení, podle toho, která z variant se ukáže jako ekonomicky méně nákladná.

7. Nárok na penzi z důchodového spoření

Od okamžiku účinnosti zákona o zrušení důchodového spoření nebude již možné registrovat smlouvy o pojištění důchodu v Centrálním registru smluv - tyto smlouvy budou neplatné ze zákona, účastník důchodového spoření zůstane ve spořicí fázi do doby, než budou vypořádány jeho prostředky (viz výše).

Pokud bude účastník i přesto po tomto datu chtít své prostředky použít jako jednorázové pojistné pro pojištění důchodu, bude muset požádat penzijní společnost o vyplacení prostředků a tyto prostředky následně použít jako jednorázové pojistné na životní pojištění s pojistným plněním ve formě důchodu, ovšem už s podmínkami, které si s pojišťovnou dohodne zcela svobodně, nikoliv již podle zákona o důchodovém spoření.

8. Dědění

S účinností zákona o zrušení důchodového spoření dojde ke zrušení některých ustanovení o dědění (§ 16 odst. 2 až 5) a zákonem bude pouze stanoveno, že prostředky zemřelého účastníka (tj. bez specifik uvedených v dosavadní právní úpravě) jsou předmětem dědictví. Tj. pokud bude žádost dědice o vyplacení prostředků odpovídajících jeho dědickému podílu doručena penzijní společnosti do dne účinnosti zákona, budou prostředky zemřelého účastníka důchodového spoření vyplaceny podle dosavadní právní úpravy (tj. včetně převedení prostředků na účet dědice v důchodovém spoření). Pokud tato žádost bude penzijní společnosti doručena po účinnosti zákona o zrušení důchodového spoření, budou mu prostředky ve lhůtě stanovené zákonem o zrušení důchodového spoření (např. do 1 měsíce) vyplaceny v hotovosti.

S účinností zákona o zrušení důchodového spoření nebude již možné zaregistrovat v Centrálním registru smluv ani pojistné smlouvy o pojištění sirotčího důchodu. Uvedené pojistné smlouvy tak ze zákona pozbydou platnosti ex tunc. Namísto nezletilého dědice bude o vyplacení prostředků zemřelého účastníka důchodového spoření žádat zákonný zástupce nebo soudem ustanovený opatrovník osiřelého dítěte postupem uvedeným výše.

Pokud se dědic (případně zákonný zástupce dědice) o své dědictví u penzijní společnosti nepřihlásí, po skončení likvidace důchodových fondů budou prostředky zemřelého účastníka převedeny na svodný účet určeného správce pojistného (viz výše).

9. Danění

V případě vypořádání prostředků účastníka důchodového spoření v rámci likvidace důchodových fondů formou výplaty prostředků účastníkovi bude upraveno zdanění výnosu. Stávající úprava daní z příjmů neobsahuje příslušná ustanovení týkající se výplat prostředků z důchodového spoření jinak než způsobem, který umožňuje stávající zákon o důchodovém spoření. Zdanění výnosu prostředků účastníka bude upraveno shodně jako zdanění výnosu v případě jednorázového vyrovnání z penzijního připojištění se státním příspěvkem. Při výplatě prostředků ve prospěch smlouvy ve III. pilíři prostředky nebudou zdaněny v okamžiku výplaty z II. pilíře - část těchto prostředků odpovídající výnosům nad rámec zaplaceného pojistného na důchodové spoření bude následně evidována obdobně, jako jsou nyní výnosy ve III. pilíři a pak bude předmětem standardního procesu zdanění při výplatě z III. pilíře.

10. Motivace účastníků k převodu jejich prostředků do III. pilíř

Je v zájmu státu odpovědného za vytváření příznivých podmínek pro tvorbu dlouhodobě finančně udržitelných a sociálně přiměřených důchodů, aby motivoval účastníky důchodového spoření, kteří do tohoto systému vstupovali na základě svého dobrovolného rozhodnutí opírajícího se o přesvědčení, že vyšší míru ekvivalence jim může v českém důchodovém systému zajistit pouze zvýšení míry jejich důchodových úspor, k převodu jejich prostředků do III. pilíře, který díky své robustnosti, kvalitě provozní i investiční správy penzijních úspor účastníků, umoření zřizovacích nákladů i významnému zapojení zaměstnavatelů poskytuje předpoklady pro spolehlivé zhodnocení jejich úspor.

Motivace k poukázání prostředků do III. pilíře spočívá v tom, že na prostředky poukázané z II. pilíře, což je osobní majetek účastníka, lze čerpat státní příspěvek či daňová zvýhodnění (u daní za ten příslušný rok; i tak bude nutné zákon o daních z příjmů upravit, jelikož se jedná o rozdílné produkty) stejně jako na jakékoliv jiné příspěvky, např. zaslané z běžného bankovního účtu. Této skutečnosti si ovšem účastníci nemusí být vědomi a je nutno ji dostatečně medializovat.

11. Úhrady podle § 15 zákona o důchodovém spoření

S účinností zákona o zrušení důchodového spoření resp. k datu v souladu s obdobím zahájení likvidace důchodových fondů dojde ke zrušení ustanovení § 15 zákona o důchodovém spoření, který upravuje úhradu 60 % prostředků účastníka do státního rozpočtu a úhradu všech prostředků účastníka v souvislosti s převodem důchodových práv. Pokud jde o výzvy ČSSZ (nebo ostatních orgánů sociálního zabezpečení) podle § 15 odst. 1 a 5 zákona o důchodovém spoření doručené penzijní společnosti přede dnem účinnosti zákona resp. před datem zahájení likvidace, prostředky se vypořádají podle dosavadní právní úpravy. Pokud jde o výzvy ČSSZ došlé po tomto dni, penzijní společnost na ně nebude brát ohled a prostředky budou vypořádány některým ze zvolených způsobů ve sdělení účastníka (viz výše; penzijní společnost i těmto účastníkům bude povinna zaslat výzvu penzijní společnosti).

12. Nakládání s prostředky účastníků

Ke dni účinnosti zákona o zrušení důchodového spoření bude ustanovení § 11 zákona o důchodovém spoření zrušeno a bude upraven nový režim nakládání s prostředky účastníka směřující k zachování jejich hodnoty a vyplacení účastníkům. Zákon o zrušení důchodového spoření umožní realizovat tento režim bez změny statutů důchodových fondů ve schvalovacím procesu ČNB, jak by tomu bylo v případě standardní situace.

Pokud jde o nakládání s prostředky, které penzijní společnosti připlynou po účinnosti zákona, jejichž investování je vzhledem k plánované likvidaci důchodových fondů nevhodné, budou ukládány nejspíše na vkladových účtech u bank umožňujících jejich využití k výplatám bývalým účastníkům nebo k převodům jejich prostředků do III. pilíře.

13. Dohled České národní banky

Zákon o zrušení důchodového spoření stanoví pravomoci České národní banky jako orgánu dohledu nad činností penzijních společností pro fázi likvidace důchodových fondů a vypořádání prostředků účastníků, včetně požadavků na sdělování informací a příslušných sankčních opatření.

14. Příprava ukončení systému důchodového spoření (časový plán).

Odborná komise schválila věcné řešení zrušení důchodového spoření na svém jednání dne 31. července 2014 a předloží je vládě České republiky tak, aby vláda zajistila vypracování paragrafovaného znění příslušné právní úpravy a projednání návrhu změn příslušných zákonů, které by umožnilo schválit návrh zákona o zrušení důchodového spoření do konce roku 2015 s účinností od 1. ledna 2016. S ohledem na rozhodnutí vlády zrušit důchodové spoření obsažené v jejích programových dokumentech nebude vypracováno dopadové hodnocení RIA.

15. Alternativní návrhy zrušení II. pilíře

Výsledný návrh vznikl v průběhu pracovních diskusí na půdě komise i jejího pracovního týmu, v jejichž průběhu byly vzneseny i jiné varianty. Šlo především o návrhy prof. ing. Jaroslava Vostatka a poslance Dr. Miroslava Opálky, které směřovaly k rychlejšímu, popř. samovolnému procesu ukončení důchodového spoření. V pracovním týmu ani na půdě Odborné komise uvedené návrhy nezískaly podporu, a proto je předkládán výše uvedený návrh způsobu ukončení důchodového spoření (II. pilíře). Následuje stručná charakteristika nepřijatých alternativních návrhů.

Vostatkův alternativní návrh na ukončení II. pilíře reaguje na výsledky jednání pracovního týmu Odborné komise pro důchodovou reformu. Odsouhlasenou koncepci ukončení II. pilíře odmítá s odůvodněním, že je velmi komplikovaná a navíc umožňuje, aby si účastníci důchodového spoření ponechali příspěvek státu na jejich osobní účty ve výši 3 % ze mzdy. Návrh Komise dokonce dává šanci na „rychlé peníze“ i těm, kteří do II. pilíře vstoupí do konce roku 2015. Počet účastníků se tak může znásobit a stát to může stát další miliardy. Výplata 3 % ze mzdy účastníkům je bezdůvodným obohacením na úkor státu a je třeba ji zásadně odmítnout. V zájmu rychlého a přitom férového ukončení II. pilíře je potřebné se soustředit na ukončení opt-outu 3 % ze mzdy od roku 2016 s tím, že účastníci automaticky vrátí všechny takto získané prostředky do státního rozpočtu; v zájmu eliminace rizika „neústavnosti“ tohoto kroku přitom budou mít možnost odmítnout ukončení II. pilíře (po dobu jednoho měsíce) a pokračovat tak v důchodovém spoření, nově již jen v rozsahu 2 % ze mzdy, bez jakýchkoliv státních dotací a s nově zavedeným poplatkem za služby Centrálního registru smluv. Zbylí účastníci získají také právo kdykoliv ukončit smlouvu o důchodovém spoření u penzijní společnosti. Vostatkův návrh upravuje 4 paragrafy dvou příslušných zákonů v celkovém rozsahu půl strany, obsahuje též čtyřstránkovou důvodovou zprávu; je dostupný na webových stránkách Komise, resp. MPSV. Alternativní návrh na ukončení II. pilíře, datovaný 13. 7. 2014, byl rozeslán členům Odborné komise 30. 7. 2014.

Dle stanoviska KSČM bylo podnikatelské riziko, které některé penzijní společnosti přijaly, včas a dostatečně veřejně deklarováno. Přesto doporučuje předejít případným arbitrážním či soudním sporům, které by proces ukončení II. pilíře zbytečně prodlužovaly. Nabízí tyto legislativní úpravy (kráceno):

- Co nejrychlejší ukončení „vyvádění“ 3 procentních bodů důchodového pojištění z I. do II. pilíř.
- Bezodkladné zastavení vstupu dalších účastníků do II. pilíře.
- Zrušení daňových úlev v souvislosti s II. pilířem i převodů části DPH na důchodový účet (zavedeno v souvislosti se zavedením důchodového spoření).
- Vyžádat si stanovisko ČNB o jejím postupu v rámci platného zákona a dle situace legislativně stanovit ČNB povinný postup při udělování licencí s ohledem na minimální počet klientů.
- Umožnit účastníkům důchodového spoření dobrovolné vystoupení z II. pilíře s tím, že budou mít alternativní volby, jakou formu vypořádání – převedení svých úspor zvolí (forma bude mít vliv na nároky či restrikce).

KSČM předpokládá, že po těchto úpravách penzijní společnosti samy po čase nabídnou svým klientům - účastníkům důchodového spoření - jiný produkt a II. pilíř důchodového systému ČR přirozeně zanikne. Bude zrušen vzhledem k jeho neefektivnosti, jak je běžné i u jiných finančních produktů.

Varianty harmonogramu přípravy ukončení důchodového spoření

VARIANTA 1: Standardní legislativní proces – cíl účinnost změn od 1. ledna 2017

Přehled jednotlivých kroků legislativního procesu a lhůty pro jejich plnění; pokud lhůty nejsou stanoveny právním předpisem či Legislativními pravidly vlády, je uvedeno předpokládané trvání procesu. U této varianty se předpokládá konkrétní zadání vlády pro tvorbu návrhu zákona nejpozději do konce roku 2014 a alespoň několikaměsíční legisvakance pro přípravu dotčených subjektů na zákonné změny (zejména Finanční správy na úpravu systémů, jehož zadání by nemělo významně předcházet platnosti zákona, aby nedošlo k vynaložení nákladů bez jistoty účinnosti právní úpravy, dále penzijních společností, které budou vypořádávat prostředky).

1. Tvorba návrhu

Příprava návrhu zákona včetně konzultací s ČNB, GFŘ a APS (části návrhu bude zpracovávat také MPSV), ovšem bez hodnocení dopadu regulace, tzv. RIA (předseda Legislativní rady vlády může rozhodnout o tom, že hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad se neprovede).

Předpokládaná lhůta: 5 měsíců

2. Vnitřní připomínkové řízení Ministerstva financí

Předpokládaná lhůta: 5 pracovních dnů

3. Vypořádání připomínek z vnitřního připomínkového řízení a projednání Poradou vedení MF

Předpokládaná lhůta: 10 pracovních dnů

4. Vnější připomínkové řízení

Na základě čl. 8 odst. 3 Legislativních pravidel vlády lhůta pro sdělení připomínek činí 20 pracovních dnů ode dne vložení návrhu zákona do elektronické knihovny, pokud orgán, který návrh zákona k připomínkám předkládá, nestanoví lhůtu delší.

Lhůta: 20 pracovních dnů

5. Vypořádání připomínek z vnějšího připomínkového řízení

Předpokládaná lhůta: 14 dnů až 1 měsíc v případě rozporů (tzv. „zásadní“ připomínky) a velkého množství připomínek

6. Vláda (projednávání v komisích LRV, plénu LRV, schválení vládou)

Článek 10 odst. 2 Legislativních pravidel vlády stanoví lhůtu 60 dnů pro projednání návrhu zákona Legislativní radou vlády. V případě přerušení projednávání návrhu zákona se lhůta prodlužuje podle čl. 10 odst. 4.

Předpokládaná lhůta: 2 měsíce (více v případě potřeby návrh zákona rozsáhleji upravit)

7. Poslanecká sněmovna (tři čtení a výbory)

Podle § 91 Jednacího řádu Poslanecké sněmovny je lhůta pro projednání návrhu zákona ve výboru 60 dnů od rozhodnutí o jeho přikázání výboru k projednání. Lhůta pro druhé čtení není stanovena. Dle § 95 Jednacího řádu Poslanecké sněmovny lze třetí čtení návrhu zákona zahájit nejdříve za 72 hodin po doručení souhrnu podaných pozměňovacích, popřípadě jiných návrhů poslancům.

Předpokládaná lhůta: 3 - 4 měsíce

8. a) Senát – schválení

Schválí-li Senát návrh zákona, s nímž vyslovila Sněmovna souhlas, nebo se k němu do 30 dnů od jeho postoupení neusnese anebo vyjádří usnesením vůli nezabývat se takovým návrhem, je návrh zákona přijat.

Předpokládaná lhůta: 30 dnů

b) Senát – zamítnutí nebo vrácení

Senát může návrh zákona zamítnout nebo vrátit Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy.

Předpokládaná lhůta: minimálně 60 dnů

9. Prezident

Podle § 98 Jednacího řádu Poslanecké sněmovny může prezident republiky přijatý zákon podepsat či vrátit Sněmovně do 15 dnů ode dne, kdy mu byl postoupen, vrácený zákon a stanovisko prezidenta se doručí poslancům. Předseda předloží vrácený zákon Sněmovně na nejbližší schůzi, nejdříve však za 10 dnů od jeho doručení poslancům.

Předpokládaná lhůta (bez veta): 10-25 dnů (Lhůta ze zkušenosti: 1 měsíc)

10. Podpis předsedy vlády, předsedy Poslanecké sněmovny a Sbírka zákonů

Po podpisu prezidenta návrh zákona podepisuje předseda vlády a předseda Poslanecké sněmovny, přičemž není stanovena lhůta, v jejímž průběhu má být návrh těmito osobami podepsán. Tisk a rozeslání návrhu ve Sbírce zákonů trvá dle rozsahu návrhu 7 až 14 dní. Právní předpisy nabývají platnosti dnem jejich vyhlášení ve Sbírce zákonů. Pokud není stanovena účinnost později, nabývají právní předpisy účinnosti 15. dnem po vyhlášení. Vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze výjimečně stanovit dřívější počátek účinnosti, nejdříve však dnem vyhlášení.

Předpokládaná lhůta: 3-4 týdny

Předpokládaná lhůta celkem: 15 - 16 měsíců

Návrh harmonogramu ukončení důchodového spoření:

- Od ledna 2017 - zastavení plateb do II. pilíře ve smyslu ukončení povinnosti platit za leden 2017, konec registrace nových smluv o důchodovém spoření, nicméně ukončení povinnosti uzavírat smlouvy by bylo účinné vyhlášením zákona;
- Do konce března 2017 - výzva penzijních společností účastníkům;
- Do 1. července 2017 – řádná úhrada plateb pojistného;
- 1. července 2017 – ze zákona ukončení povolení k provozování důchodového spoření, zrušení důchodových fondů, zahájení jejich likvidace;
- Do konce září 2017 – možnost účastníků zvolit si způsob naložení se svými prostředky, sdělení tohoto způsobu penzijní společnosti; v této lhůtě povinnost Finanční správy zasílat penzijním společnostem výnosy pojistného;
- Do konce roku 2017 – vypořádání prostředků účastníků, kteří včas zareagovali na výzvu penzijní společnosti, poté možnost penzijních společností zaslat nevypořádané prostředky na účet nevypořádaných prostředků u Finanční správy, postupné ukončení likvidace důchodových fondů u jednotlivých penzijních společností.

VARIANTA 2: Nestandardní legislativní proces – cíl účinnost změn od 1. ledna 2016

Přehled jednotlivých kroků legislativního procesu a lhůty pro jejich plnění s předpokladem udělení výjimek a motivovaného zrychleného procesu projednávání; pokud lhůty nejsou stanoveny právním předpisem či Legislativními pravidly vlády, je uvedeno předpokládané trvání procesu. U této varianty předpokládáme konkrétní zadání vlády pro tvorbu návrhu zákona v září 2014. V případě zvolení této varianty není reálné zahrnout i případné koncepční změny u doplňkového penzijního spoření (Odborná komise bude tyto koncepční návrhy diskutovat v srpnu 2014 tak, aby záměr pro přípravu návrhů zákonů byl znám v září). Dále nelze počítat s potřebnou legisvakancí zákona, naopak je nutné počítat se situací, která nastala před zahájením reformy v roce 2012, kdy dotčené subjekty do posledních týdnů neměly jistotu vyhlášení příslušného zákona.

1. Tvorba návrhu

Příprava návrhu zákona včetně konzultací s ČNB, GFŘ a APS (části návrhu bude zpracovávat také MPSV), ovšem bez hodnocení dopadu regulace, tzv. RIA. Předseda Legislativní rady vlády může rozhodnout o tom, že hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad se neprovede. Při zvažování lhůty pro přípravu návrhu zákona je rovněž nutné vzít v úvahu, že se bude jednat o obsáhlý návrh, který bude muset zahrnout všechny aspekty ukončení a všechny známé situace, které mohou nastat, a upravit novou činnost Finanční správy týkající se účtu nevypořádaných prostředků. Čím méně prostoru bude pro přípravu zákona, tím více problémů se může projevit při jeho projednávání a aplikaci.

Předpokládaná lhůta: 4 měsíce

2. Vnitřní připomínkové řízení Ministerstva financí

Předpokládaná lhůta: 5 pracovních dnů

3. Vypořádání připomínek z vnitřního připomínkového řízení a projednání Poradou vedení MF

Předpokládaná lhůta: 10 pracovních dnů

4. Vnější připomínkové řízení

Na základě čl. 8 odst. 3 Legislativních pravidel vlády lhůta pro sdělení připomínek činí 20 pracovních dnů ode dne vložení návrhu zákona do elektronické knihovny, pokud orgán, který návrh zákona k připomínkám předkládá, nestanoví lhůtu delší. Na základě čl. 76 Legislativních pravidel vlády může předseda Legislativní rady vlády na návrh člena vlády nebo vedoucího jiného ústředního orgánu státní správy výjimečně pro jednotlivé případy změnit lhůty stanovené legislativními pravidly nebo omezit okruh připomínkových míst anebo stanovit, že se připomínkové řízení neprovede. Návrh právního předpisu se i v případě, že se připomínkové řízení neprovede, zasílá v elektronické podobě ke stanovisku odboru kompatibility a na vědomí odboru vládní legislativy. Předseda Legislativní rady vlády ve svém rozhodnutí o neprovádění vnějšího připomínkového řízení zároveň určí komise LRV, ve kterých bude návrh projednáván.

Lhůta: 0 pracovních dnů

5. Vláda (projednávání v komisích LRV, plénu LRV, schválení vládou)

Článek 10 odst. 2 Legislativních pravidel vlády stanoví lhůtu 60 dnů pro projednání návrhu zákona Legislativní radou vlády. V případě přerušení projednávání návrhu zákona se lhůta prodlužuje podle čl. 10 odst. 4. Předpokládáme, že předseda Legislativní rady vlády uloží rozložení práce v komisích tak, aby byl proces maximálně zkrácen. Ve stanovisku předsedy Legislativní rady vlády je obsaženo i stanovisko odboru kompatibility (viz čl. 76 Legislativních pravidel vlády výše). Poté je potřeba počítat se zapracováním stanoviska předsedy Legislativní rady vlády a schválení vládou.

Předpokládaná lhůta: 4 – 6 týdnů (v závislosti na rozsahu potřebných úprav návrhu zákona a projednání vládou)

6. Poslanecká sněmovna (tři čtení a výbory)

Podle § 91 Jednacího řádu Poslanecké sněmovny je lhůta pro projednání návrhu zákona ve výboru 60 dnů od rozhodnutí o jeho přikázání výboru k projednání. Tuto lhůtu může Sněmovna zkrátit až o 30 dnů. Zkrátit takovou lhůtu o více než 30 dnů nelze, vnesou-li proti tomu námitku nejméně 2 poslanecké kluby nebo 50 poslanců. Lhůta pro druhé čtení není stanovena. Podle § 95 Jednacího řádu Poslanecké sněmovny lze třetí čtení návrhu zákona zahájit nejdříve za 72 hodin po doručení souhrnu podaných pozměňovacích, popřípadě jiných návrhů poslancům. Lhůta může být na návrh navrhovatele a se souhlasem Sněmovny zkrácena, a to nejvýše na 48 hodin. Návrh na zkrácení lhůty musí být podán ve druhém čtení v rámci podrobné rozpravy.

Předpokládaná lhůta se zkrácením a motivací rychlého projednávání: 2 měsíce

7. a) Senát - schválení

Schválí-li Senát návrh zákona, s nímž vyslovila Sněmovna souhlas, nebo se k němu do 30 dnů od jeho postoupení neusnese anebo vyjádří usnesením vůli nezabývat se takovým návrhem, je návrh zákona přijat.

Předpokládaná lhůta: nejméně 30 dnů

b) Senát – zamítnutí nebo vrácení

Senát může návrh zákona schválit nebo zamítnout nebo vrátit Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy.

Předpokládaná lhůta: nejméně 60 dnů

8. Prezident

Podle § 98 Jednacího řádu Poslanecké sněmovny může prezident republiky přijatý zákon podepsat či vrátit Sněmovně do 15 dnů ode dne, kdy mu byl postoupen, doručí se vrácený zákon a stanovisko prezidenta poslancům. Předseda předloží vrácený zákon Sněmovně na nejbližší schůzi, nejdříve však za 10 dnů od jeho doručení poslancům.

Předpokládaná lhůta (bez veta): 10-25 dnů

(Lhůta ze zkušenosti: 1 měsíc)

9. Podpis předsedy vlády, předsedy Poslanecké sněmovny a Sběrka zákonů

Po podpisu prezidenta návrh zákona podepisuje předseda vlády a předseda Poslanecké sněmovny, přičemž není stanovena lhůta, v jejímž průběhu má být návrh těmito osobami podepsán. Tisk a rozeslání návrhu ve Sbírce zákonů trvá dle rozsahu návrhu 7 až 14 dní. Pokud jde o návrh malého rozsahu (dle informace ze Sbírky zákonů v rozsahu cca 3 str.), lze

tisk a rozeslání návrhu stihnout ve lhůtě kratší než 7 dní. Právní předpisy nabývají platnosti dnem jejich vyhlášení ve Sbírce zákonů. Pokud není stanovena účinnost později, nabývají právní předpisy účinnosti 15. dnem po vyhlášení. Vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze výjimečně stanovit dřívější počátek účinnosti, nejdříve však dnem vyhlášení.

Předpokládaná lhůta: 3 týdny

Předpokládaná lhůta celkem: 11 měsíců

Návrh harmonogramu ukončení důchodového spoření:

- Od ledna 2016 - zastavení plateb do II. pilíře ve smyslu ukončení povinnosti platit za leden 2016, konec registrace nových smluv o důchodovém spoření, nicméně ukončení povinnosti uzavírat smlouvy by bylo účinné vyhlášením zákona;
- Do konce března 2016 - výzva penzijních společností účastníkům;
- Do 1. července 2016 – řádná úhrada plateb pojistného;
- 1. července 2016 – ze zákona ukončení povolení k provozování důchodového spoření, zrušení důchodových fondů, zahájení jejich likvidace;
- Do konce září 2016 – možnost účastníků zvolit si způsob naložení se svými prostředky, sdělení tohoto způsobu penzijní společnosti; v této lhůtě povinnost Finanční správy zasílat penzijním společností výnosy pojistného;
- Do konce roku 2016 – vypořádání prostředků účastníků, kteří včas zareagovali na výzvu penzijní společnosti, poté možnost penzijních společností zaslat nevypořádané prostředky na účet nevypořádaných prostředků u Finanční správy, postupné ukončení likvidace důchodových fondů u jednotlivých penzijních společností.